

Nem féltetni kell, hanem sokkal jobban szeretni

NAGY GÁSPÁR

Született 1949-ben Bérbal-
taváron. Költő.

Anyaméh; anyaöl; anyaszültmeztelen; anyajegy; anyatej; anyanyelv; anyaföld; anyanemzet, anyaország; anyaszentegyház... akár egy vers, mondhatnánk a litániás sorolásra. S még legalább kétszer ennyi gyönyörű anya előtagú vagy abból képzett szót írhatnék ide, melyekhez kivételes lelki tartományok kapcsolódnak azok körében, akiknek nyelvén szólok. Akik megértik és maguk is éltetik ezt a nyelvet. Anyanyelvüket.

Minden nyelv, függetlenül attól, hogy mekkora népesség használja, élteti vagyis alakítja, képes arra, hogy valós párbeszédbe kezdjen a Világgal. S ha a Világgal társalkodik: titkokat nyitogat és őriz egyszerre. A nagy bábeli szerterekben óta (hogy jelezzünk egy biztos történelmi pontot) a népek, nemzetek másképp dicsérik a világ titokzatos berendezését, másképp fohászkodnak a Teremtőhöz, akinél minden nyelv egyenrangú. (A kihalt valahai nagy nyelvek is!)

A kis nemzeteket, vagy a háborúságban szétszórt, töredék népeket, kiket megsanyargatott a történelem, legtöbbször nyelvük veszejtésére ítélik olyanformán, hogy más nyelvű, nagyobb népek gyámsága alá helyezik őket. A kitépelt vagy lenyelt nyelv, és az így végképp elnémult száj, a többszörösen lenyesett képzelet, szimbolikája az egyes ember és közössége végórájaként vetül az Égre. S aztán innen indulnak a csodák. Mert valóban: *nyelvében él a nemzet*. Sőt: abból! A legkisebb is. Ebben a csodálatos lelki-szellemi erőterben, ahol hangok sorával megérteti magát: anyanyelvén fedezi föl a világot, s születése pillanatától, élete végeztéig ez a legigazibb otthona.

Aki Európa közepén a magyar nyelvet kapta örökül anyjától, az látszólag a legtársztalanabb, legkülönösebb nyelvre mondhatja immár több mint ezer esztendeje, hogy ez az anyanyelve. S azt is, hogy kiállta a viharokat. Mert a történelem minden gyilkos igyekezete ellenére fönmaradt. Sőt megtartotta a nemzetet is! Hol föntről, isteni, mágneses erővel, hol a nádasok-zsombékok béka-
kuruttyos mélyéről adván a támasztékot. Mert voltak papjai, költői, szentjei: tehát hites bujdosói, akik ebben a nyelvben gondolták el a paradicsomkert és a végítélet közti titkokra a megfelelő szókat, ígéket s imákat. S a nyelv úgy sűgött nekik Isten által,

hogy megmaradt az éltető nemzetség is. Egymást erősítvén a bajban, romlásban, majd a gyógyulásban.

A nyelvi végítélet napjait — külhoni és hazai tudós eleink — néhányszor már fölírták ama táblákra. Máskor meg tán ugyanők erről a nyelvről, a magyar nyelv csodájáról, életképességéről, titkairól — lévén e nyelv legnagyobb teremtői és pallérozói — udvarló és hódoló szavakkal szóltak.

Legutóbb, éppen a 2000. esztendőben Grétsy László professzor válogatásában *A mi nyelvünk* című reprezentatív antológiában. 260 író, költő megrendítő vallomása sorakozik lapjain a kezdetektől napjainkig. Ez megmaradásunk, vagy még inkább lelki fönmaradásunk történelemkönyve is, írhatnám alcíméül. Olyan breviárium, amelyet — csatlakozván majd a nagyobb közösséghez — magunkkal kell vinnünk. S szüntelenül éltetve nyelvünket, él-nünk is kell a jó tanácsokkal, intésekkel, óvásokkal, amelyek e gyűjtemény lapjairól kisuhoznak.

A nagy nyelvek hatása láthatóan a mindennapi nyelvet veszi rendszerint „kezelésbe”, lop el az árnyalatokból, fakítja meg színeit, s kölcsönöz mindenféle még emésztetlen új, idegen szavakat a fennköltéssel kacérkodónak. És a gyors megértésre törekvő kíváncsiak szócipelőit nyilván elfogja majd a türelmetlenség, s valami európai egyen-masszát gondolnak ki közös „apanyelvként”, melyben emlékeztetőül ott lüktet majd egy *anyányi* hajdanvolt Európa is. (Most ez legyen csak ironikus jóslat.)

De azt hiszem, hogy az irodalmi művek nyelve, védekezésképpen talán igényesebb, egyedibb, ha tetszik, nemzetibb lesz. A fordítások pedig éppen a ritka nyelvek, a kis nyelvek javára alakulnak kedvezőbben.

Végezetül azt mondom: nem féltetni kell anyanyelvünket, hanem sokkal jobban kell szeretni. Akkor és most, akkor és ott. Mindenkor. A szeretet partitúrájában ne a féltést és ne a siránkozást, vagy a jajveszékelést kottázzák a nyelv őrzőangyalai, hanem a biztos derű, és ha tetszik: az óvó büszkeség, a nyelvet bátran megvalló öntudat hangjegyeit. Mert csak a szeretet védelmezheti meg és teremtheti újjá az isteni rendelés szerint ajándékkal kapott anyanyelvet. A miénket is.